

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 „
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hététi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 26.

A parlamentarizmus reformja.

Vannak emberek, a kik egész életükben törődnek, fáradnak, dolgoznak s végül — éppen hogy megélnék.

Vannak emberek, a kik szinte dolgoznak egy életen keresztül s mégis — éppen sehogy sem tudnak megélni.

És vannak ismét igen kevesen, a kiknek minden munkálkodása az, hogy jól hangzó nevüket oda firkantják egy-egy papírlapra s ezért kapnak jól hangzó és jól csengő koronákat ezerszámra számítva.

Az első csoportba tartozók munkája keservesen bár, de meg van fizetve; a másodiké sehogy sincs díjazva, míg a harmadik igazságtalanul nagy jutalmat kap, melyet alig lehet valamely hangzatos frázissal megmagyarázni.

Ez utolsó csoportban vannak azonban néhányan, a kiknek keresete nemcsak a nemzetgazdaság, hanem egyúttal a törvény rendelkezéseibe is ütközik: az inkompatibilis képviselők.

A képviselői állásnak, mint a törvényhozás egyik alkatelemének főkélléke, hogy teljesen független legyen a kormánytól. Ezért a hány állam a mai parlamentáris alkotmányt elfogadta, mind bevette az alkotmány rendelkezései közé, hogy képviselő szerződéses viszonyban a kormánnyal nem állhat.

Csak hogy az is vele járt eddig a parlamentáris kormány formával, hogy felállították ezt a szép elvet is mint annyi mást s gyönyörűségeken megkerülték, ki-

játszották, mint annyi mást. Különösen a szerencsésen élete vége felé járó jelenlegi magyar országgyűlés tagjai dicsekedhetnek részben azzal a szomorú hírével, hogy sikerült saját példájukkal beigazolni, mily keveset ér a jelenlegi összeférhetlenségi törvény. Egyúttal az is bebizonyosodott, hogy ma már nem elég általában kimondani: »tisztességes képviselő nem állhat szerződéses viszonyban a kormánnyal«, mert azt egyszerűen félrecsavarják.

Tessék határozottan részletezni minden lehetséges esetet, nehogy ki lehessen bujni alóla s aztán a kire rá talál az »eset«, arra rá huzni a §-t: ezt az eljárást követik ma a magánjogi törvényhozásban mindenütt, még pedig sikerrel. Ugyanezt az eljárást kell átvinni a közjogi törvényekre is.

Történt is ez irányban ígéret: hiszen a jelenlegi képviselőházi élet alapja, a pártközi paktum egyik pontja a kuriai bíráskodás, másik az összeférhetlenségi törvény revíziója volt. Az első megvalósult, a másodiknak megvalósítása s ezzel a jelenlegi parlament munkájának bekoronázása a most megnyílt utolsó ülészakra vár.

Hivatalosan még nem jelentették be a javaslatot, de hogy foglalkoznak vele a minisztériumban és hogy már a befejezéshez közel áll, az bizonyos. Az Ugronpárt el is határozta legutóbbi gyűlésén, hogy szívesen fogja tenni a »parlament reformot«. Ez a parlament reform nem vonatkozhatik másra, mint csak az összeférhetlenségi törvény revíziójára; a reform lényegesebb részét, a személyek alapos megrostálását majd a választók fogják elintézni, — ha akarják és ha merik.

Reméljük a legjobbat. Bizunk benne, hogy az új törvény erős falakkal fogja elkülöníteni a kormánytól a képviselőket s ezzel a szigorú megrendszabályozással a magyar parlamenti életnek új korát fogja megnyitni. Reméljük, hiszen úgy sem tehetünk mást, mint hogy reméljünk.

A beállandó változások szükségét mindennél ékebben bizonyítják a B. H. vasárnapi számának következő sorai:

A magyar képviselőházban nincs több harminczöt-negyven embernél, a kiket kétségkívül azért állítottak bankok és vállalatok élére, mert képviselők s mert a törvényhozásban e bankok és vállalatok vigézei. Nem kevesebb, mint kétféle millió koronát fizetnek ki e bankok évenként igazgatósági díjakban nem több, mint harminczöt-negyven ilyen urnak. A többi négyszáz képviselőnek nem jut ebből egy krajczár sem. A vagyonosok és nagykeresetűek klikkje, ez a negyven ember, a kik az aranyesőt a legkegyetlenebb féltékenységgel őrzik s megrakván zsákjaikat, elkábitják a pazar fényűzésükkel a kollegáikat, a szegényeket és azt a tanulságot szolgáltatják az országnak, azt az elvet viszik diadalra, hogy csak ezen az elítélendő módon lehet nálunk nagy keresethez jutni. Egy szegény országban a fényűzés esztelen divatját honosítják meg.

Bankoknál és vállalatoknál nem a szakértelmüket fizetik meg, mert lehetetlen, hogy egy ember szakértő legyen mint hajós, mint dinamitgyártó, mint finanszié, mint vasgyáros, mint köszénbányász, mint posztószállító; hanem a képviselő befolyását fizetik meg nem csupán a törvényhozásban, hanem a minisztériumokban is. Egyetlen eset is megvilágosítja a helyzetet. Tisza István gróf, a ki egyszerre finanszié, vasgyáros, köszénbányász és hajós szakértő, ott ül egy hajós-társaságban, a mely az

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Mit olvassunk?

Brandes György után.

Az újságokban és folyóiratokban gyakorta feltűnik az a kérdés, hogy: melyik az a száz legjobb könyv, amelyet meg kell szereznie mindenkinél, aki kiváló könyvtárt akar megalapítani. Es a beérkező válaszok: A biblia és Robinzon, Homér és Horác, Dante és Shakespeare, Goethe és Grillparzer, Arany és Petőfi, Racine és Pascal; — aszerint, hogy melyik országban vetették fel történetesen a kérdést és hogy kik feleltek meg rá.

Manapság különben igen kevesen olvasnak. Amióta mindenki tud olvasni, kihálófélben lévő tehetség — az olvasás. Száz olvasó közül kilenczven beéri az újsággal, tehát azzal az olvasmányokkal, a mely nem igényel semminemű megerőltetést.

Legtöbbször figyelem nélkül olvasnak; talán olyan olvasmányt is választanak maguknak, a

mely nem érdemes a figyelemre. A tény az, hogy felejtnek. Sokan nem is képesek megérteni az olvasmányukat. Ha például fiatal emberek idegen könyveket olvasnak, az ismeretlen szavak értelmét nem nézik meg a szótárban. Nem, egyszerűen az értelemről következtetnek, találgatnak. Amit így megértenek, azzal beérik; nincsenek hozzászokva többet megérteni.

Ha az ilyen és ehhez hasonló jelenségeket megfigyeljük, a következő kérdéseket vetjük föl magunkban:

Miért olvassunk?

Mit olvassunk?

Hogyan olvassunk?

Nem fölösleges dolog az ilyen kérdezősködés. Gyakran igen művelt emberek is zavarban vannak e kérdéseket illetően.

Gyakran megfordultam egy gazdag és előkelő norvég házban s egy napon feltűnt, hogy sohasem láttam még könyves szekrényt a házban. Kérdésemre megtudtam, hogy bizony nincs is könyves szekrény a házban, de még könyv sem, kivéve néhányat, amelyet az illető szerző

ajándékozott a családnak és a mely most a szalon asztalán parádézott.

— De hiszen önök sokat olvasnak vagy olvastak! — kérdeztem én s a felelet így hangzott:

— Természetesen. Sokat utazunk és így sok könyvet is vásárolunk össze, de miudég a hálóban felejtjük őket.

A hálóban! Ez alatt a vasuti kocsik hálóját értendő. Nyomban be is következett a magyarázat:

— Az ember ugyanis csak egyszer olvas el egy könyvet.

Megcsodáltak volna, ha ekkor azt mondom, hogy az egyszeri olvasás annyi, mintha meg sem történt volna. A ki egy jó könyvet csak egyszer olvas, arra nem volt különösebb hatással az a könyv, különben visszatérne hozzá. Hiszen nem ösmerünk egy könyvet addig, amíg csaknem betéve nem tudjuk. Ne olvassunk tehát úgy, hogy a könyvet a hálóban felejtjük.

Akinek módja van hozzá, tartsa meg szeretettel a könyvet. Bizony sokan vannak, akik

platinotípió képeket vizittól egész életnagyságig művészi kivitelben állíthatok elő.

A n. é. közönség kegyes pártfogásáért esdve, ma-radtam alázatos szolgálója

Lojanek János utóda: MARKELY JÁNOS, fényképész.

Fényképészeti műterem áthelyezés!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy **fényképészeti műtermemet** az ideiglenesen, a régi reáliskola épületéből

a városi „Bazár“ épületbe

(Fő- és Apáczai-utca sarok)

helyeztem át, hol műtermemet a legkényesebb igényeknek is megfelelően egészen újonnan rendeztem be s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy **chromo, aquarell-**

államtól évenként több százezer forintot kap, ennek a nagy vállalatnak a működését kell ellenőrizni egy négyezer forinttal fizetett miniszteri tanácsosnak, a kinek számos tagu családja van. Tessék elképzelni, hogy a Tisza István gróf által vezetett vállalat működésében ez a szegény méltóságos ur hibát, mulasztást merészkedik fölfedezni: úgy elküldik nyugalomba, hogy sirva emlékszik vissza holta napjáig a tisztviselői kötelességteljesítés halálos következményeiről. Tessék elképzelni, hogy X. Y. Z. (mért említsünk három nevet, holott vagy negyvenen vannak) képviselő uraknak ne álljanak rendelkezésükre a tisztviselő urak az utolsó szál emberig. Van közöttük olyan ur is, aki harminczkét-féle szakértő.

Látnivaló, hogy ha nálunk szigorú inkompatibilitási törvényt hoznak, a mi által az ország gazdasági érdekét kivonják egy nem nagyszámú csoport hatalma alól, az a képviselőnek csak egytized részét fogja érinteni, éppen azokat, a kik testőrsége voltak a politika oltárára emelt kormányzati rendszerré tett korrupciónak. Négy száz képviselő, a kiknek ebben a csunya sáfárelében nem volt részük, ujjongva fogadhatják a reformjavaslatot, annál nagyobb ujjongással, mennél szigorubb lesz. Hogy a mostani összeférhetlenségi törvény, a melylyel annak idején, mikor meghozták, szintén csak harminczöt-negyven ember garázdalkodásától akarták megszabadítani az országot, mit sem ér, mutatja az, hogy minden följelentésre fölmentő határozatot hoztak a múlt héten is a legkisebb lelki megrendülés nélkül.

Vallásszabadság Németországban.

A protestantizmusnak híres, nálunk különösen sokat emlegetett vallási »türelmesség«-ét különös világításba helyezi az a tény, hogy Németországban még most, a kulturharcz befejezése után másfél évtizeddel, még most sem élveznek igazi, teljes vallásszabadságot sem a katolikusok, sem más felekezetek, csak egyedül a protestánsok.

A centrum-párt, a német birodalmi gyűlés legnagyobb pártja elérkezettnek látja az időt, hogy végre kiküzdje a teljes vallásszabadságot a katolikusok részére is s e czélból törvény-

javaslatot nyújtott be a birodalmi gyűléshez.

Ez a következő elveket állítja föl: a vallásfelekezetek teljes szabadsága házi és nyilvános vallásgyakorlataikban minden birodalmi honosnak megadassék; — vegyes házasságoknál a gyermekek nevelése a szülők megegyezése szerint történik; — a szabad vallásválasztás a befejezett tizenkettedik életévnél meg van engedve; — a kilépés valamely vallásfelekezetből a járási bíróságnál történik szóbeli vagy írásbeli nyilatkozással; — oly vallásfelekezetek, melyek valamely szövetséges államban állami-lag el vannak ismerve, az egész birodalomban kultuszuknak szabad és nyilvános gyakorlására jogosítottak és szabad elhatározásuk szerint állíthatnak bárhol egyházközségeket és egyházi hivatalokat; — a szentségek kiosztására és a missziók tartására vonatkozó minden országos korlátozást megszüntetnek; — vallási testületek (szerzetes rendek) alapítása és működése hatósági engedélyhez nincs kötve. Ez az utolsó pont magában foglalja a Németországból kiltott jezsuiták visszatérésének engedelmét.

A centrum-pártnak ez a javaslata nagy viták kiinduló pontja lesz, melyekről gyakran fogunk hallani.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 26.

Elnök: Perczel Dezső.

A napirend előtt felszólal Apáthy Péter, az összeférhetlenségi bizottság elnöke, a ki jelentést tesz a Háznak, hogy az inkompatibilitási bizottság a tavasszal beérkezett 67 összeférhetlenség bejelentés közül ötvenhetet elintézett, föl is olvassa ennek az 57 képviselőnek a névsorát és beterjeszti az erre vonatkozó jegyzőkönyvet, meg az iratokat.

Az öntöző csatornák.

Következik a napirend: a közérdekű öntöző csatornákról szóló javaslat részletes tárgyalása és szürke unalom borul rá a Háza, mikor szólásra fölemelkedik Major Ferencz.

Csak igen röviden beszél, annyit jelentvén ki, hogy most már módosítását nem tartja szükségesnek.

Komjáthy Béla beszél azután, a ki Major Ferenczcel polemizál.

Majd hosszasan foglalkozott a miniszter minapi beszédével, vitatván, hogy az ő álláspontja a helyesebb és igazabb.

Darányi miniszter nyomban válaszolt Komjáthy-nak. Szupponálta, hogy a Ház minden tagja ismeri azt a jelentést, melyet ő minden évben, kapcsolatosan a költségvetéssel, benyújt. A természetes vízi utak fejlesztésére ő nagy gondot fordít és az alsó Tisza ügye nagyot haladt. De nagy munkálatok történtek a felső Dunán is, úgy, hogy most már kisebb vízállásnál is lehető a hajózás. Budapest körül is megtörtént a Duna-szabályozás. És a hol a szabályozás keresztül van vize, ott most már a jég-torlódás a legritkább eset. Természetes, hogy ezzel az árvízveszély is csökkent. A mellékfolyók ügye még nem haladt annyira elő, de csak azért nem, mert oly jelentékeny összegek volna szükségesek, a melyeket jelenleg nem lehet előteremteni. Komjáthy azt mondta, hogy az ő szombati beszéde gyöngye volt. Hát talán még sem volt olyan nagyon gyöngye, ha Komjáthy szükségesnek látja, hogy két rátában foglalkozzék azzal a beszéddel.

A részletes tárgyalás.

A 3. szakasznál Fischer előadó nyújt be módosítási javaslatot, melyet a Ház elfogad.

Változtatlanul elfogadják aztán a 4—10 szakaszokat is.

A 14-ik §-nál Barta Ödön módosítást ajánlott, mely szerint senki se kötelezhető arra, hogy az öntöző társulatokba belépjen, senki akarata ellenére az érdekeltségbe bevonható ne legyen.

Hieronymi Károly kimutatta, hogy Barta felszólalása voltaképp csak tulzott aggodalmakból származik.

Darányi miniszter előadta, hogy a szakaszban foglalt rendelkezések egyáltalán nem újak, de hasznosak; mert az se nézhető el, hogy ott, a hol sok kisgazda együtt kíván öntözést alkalmazni, egy-két rosszhiszemű ember miatt az öntözés elmaradjon.

A módosítást elvetették.

A 15. §-nál Barta Ödön újból azt bizonyította, hogy a törvény rendelkezése a jóhiszemű birtokos ellen is alkalmazható lesz. Helyesebb volna, ha az ilyen akaratokodó gaz-

jólétük daczára sem vásárolnak könyveket. Ösmertem egy dúsgazdag műbarátot, akitől — miután végig jártam a muzeumát — ezt kérdeztem:

— Hát a könyvtára milyen? Bizonyára pompás. Most mutassa meg azt.

Szinte mérgesen felelte:

— Nem vagyok könyvgyűjtő...

Mások — különösen a németországiak — megelégszenek a kölcsönkönyvtárral. Hány elegáns asszonyt láttam már, kezében a kölcsönkönyvtár piszkos, zsiros fedelű regényével. Vajjon magára venne-e az az asszony egy olyan ruhát, amelyet már más viselt? Ugy-e nem?

Az az uri ember, aki azt felelte a kérdésre, hogy ő nem könyvgyűjtő, nem látta be az olvasás szükséges voltát.

Az tehát az első kérdésünk, hogy: miért olvassunk?

Nem becsülöm túl azt a tudást, a melyet olvasás útján szerez az ember. Végre is többet ér nagy utazásokat tenni, mint kimerítő utleírásokat olvasni; jobban megismerjük az embereket, ha közöttük élünk, mint ha könyvekből tanulmányozzuk őket. Tovább megyek: a nagy mesterek szobrai és festményei tanulságosabbak, mint a könyvek. Michelangelo, Tizian, Velasquez és Rembrandt mélyebb tanítást adtak nekem az emberiségről, mint egész könyvtárak. A könyv rendesen csak theoria.

Viszont elmondhatjuk a könyvek nagy előnyeit az emberek fölött. 1. Gondolatainkat foglalkoztatják, a mit az emberek ritkán tesznek. 2. Hallgatnak, ha nem kérdezik őket. Az emberek ritkán ilyen diszkrétak. Hányszor van kényelmetlen látogatásunk. Munkaszobámban 7—800 könyv van; ezek sohasem inkomodálnak! 3. A könyvek ritkán olyan üresek, mint az emberek, akikről gyakran szól a Goethe mondása:

— Ha könyvek volnának, nem olvasnám őket.

Mit olvassunk?

Mit olvassunk? Ujságokat. Senki sem tagadhatja, hogy az ujság manapság szükséges valami, hogy az ujság gyorsan és (többször) lelkiismeretesen tudományokat terjeszt. Napenként érdekes, tehát érdekel; a nézetünket védelmezi.

Ha a kedvencz ujságunkat bizonyos kritikával tudjuk olvasni, akkor ez az olvasmány nem elégít ki bennünket, akkor más olvasmányra az élvezésére is vágyakozunk.

Azzal a kijelentéssel kezdtem, hogy nincs bizonyos számú olyan könyv, amely minden embernek egyformán jó.

Van a könyvek között egy, a melyet rendszeren a legjobbnak, állandó olvasmányul a legalkalmasabbnak tekintenek — a biblia. Mégis kevés könyv bizonyítja annyira, mint éppen ez azt, hogy a tömeg nem ért az olvasáshoz. Ha tehát ez az (elismert legjobb) könyv sem lehet

mindenek részére a legjobb, akkor még kevésbé lehetnek azok az ugynevezett klasszikusok. Minden előkelő háznál jelen vannak ők, egybegyűjtve és diszes kötésben; de felette kevésszer olvastatnak és még kevésszer szórakoztatnak, mert tisztára véletlen, hogy ezek az előkelő házak megértsek őket. Egy régebbi kornak íródtak és van bennük valami, ami az új generációnak teljesen idegen. Ezért tehát a leghelyesebb azokat a könyveket beszerezni, a melyek a most élők számára íródtak. Ezeket értjük meg leginkább és ezeken át vezet az út a klasszikusokhoz.

Szomorú jelenség az is, hogy manapság alig van minden embernek kedvencz írója és kedvencz könyve.

Azt kérdezhetnék ezek után, hogy miképen találom meg azokat a jó könyveket, a melyek engem kiválóan érdekelni fognak. Erre nincs biztos szer, aminthogy arra sincs, hogy az emberek közül mindig csak azokkal találkozzunk, akik ügyünket előmozdítják, akik nekünk örömet okoznak.

Vannak emberek, akik azt hiszik, hogy nem kell a könyveket olvasniok; megtudhatják úgy is, hogy mi a tartalmuk, anélkül, hogy fáradszának. Az ilyenek az ugynevezett világirodalom-történeten élcskődnek.

Az olyan könyv, amely irányt adhat gondolkodásunknak egyetlen országgal, vagy — egy időszakkal foglalkozhatik csak. — Minél rövidebb ez az időszak, annál jobb. Az anyag

dák földjét kisajátítanak s nem mondanak ki a belépés kényszerét.

Darányi miniszter a 17. §-ba pótlást ajánlott, mely szerint a vízhasználati díj szám-
szerű meghatározása már jó előre kimondandó a társulati közgyűlésen s alapszabályban rendezendő az egység ár.

A pótlást elfogadták.

Vörösmarty emléke.

A Szózat nagy költőjének emléke mint hatalmas hullám járja be az ország batárait. A fővárosban és nagyrészt már a vidéken is megkezdődtek a lelkes ünnepek, melyek hivatva vannak örök emlékeztetővé tenni a nagy költő halhatatlan emlékét. A lefolyt ünnepélyekről a következő tudósításaink érkeztek:

A fővárosban.

A Kisfaludy-társaság emléktáblával jelölte meg a Váci-utcában azt a házat, melyben Vörösmarty utolsó napjait élte és itt is halt meg. Vasárnap 9 órakor volt az ünnepélyes leleplezés, melynél megjelentek Wlassics Gyula, miniszter, Gyulai Pál, Beöthy Zsolt, Rákosi Jenő, Gerenday Béla, az emléktábla tervezője és még számosan irodalmunk jelesei közül.

Az emléktáblán a következő sorok vannak aranybetűkkel bevésve:

E HÁZBAN HALT MEG
KISFALUDY KÁROLY
A MESTER ÉS A MESTERNÉL IS NAGYOBB
TANITVÁNYA
VÖRÖSMARTY MIHÁLY.
BUDAPESTEN, 1900. NOV. HÓ.
VÁCI-UTCA 19. SZÁM.

Beöthy Zsolt avatta fel a fehér karrarai márványból készült emléktáblát rövid, szép beszéddel. Utána Berzeviczy Albert mondott köszönetet a ház urójának, akit felkért az emlékmű gondozására. A háztulajdonos (Záry Károlyné leánya Voydáné) megígérte, hogy míg a ház az övé marad, kegyeletesen gondot visel az emléktáblára. Ezzel az ünnep véget ért.

Vörösmarty dicsőítése.

Rendkívül nagyszámu és előkelő közönség jelenlétében tartotta meg ma délelőtt a Kis-

faludi-Társaság az Akadémia nagytermében Vörösmarty emlék-ünnepét. Ott voltak Széll Kálmán miniszterelnök, Vörösmarty Béla államtitkár, a költő fia, Eötvös Loránt báró az Akadémia elnöke, Gyulai Pál, Jókai Mór, Csáky Albin gróf, Tisza Kálmán, Szilágyi Dezső, továbbá az összes Kisfaludy-társasági tagok, a Petőfi-Társaság küldöttségileg és irodalmi és tudományos társaságaink csaknem összes tagjai, a székesfehérvári Vörösmarty-kör küldöttségileg.

Beöthy Zsolt elnök nyitotta meg határos beszéddel az ünnepélyt. Szingazdag mondásokban dicsőítette Vörösmarty emlékét.

A Beöthy beszédét követő lelkes éljenzés és taps után Somló Sándor elszavalta a Szózatot. Somló az ünnepély folyamán még »Utóhang Cserhalomhoz« és »A magyar költő« című Vörösmartynak e páratlan szép költeményeit szavalta el, az ő szokott művészetével.

Berzeviczy Albert olvasta fel ezután nagybecsű értekezését »Vörösmarty és a magyar nemzeti politika« címmel.

Utána Rákosi Jenő lépett a felolvasó asztalhoz és a közönség nagy érdeklődése mellett, Vörösmartyt mint elbeszélő költőt méltatta magas színvonalon álló magvas értekezésben.

Varga Ödön Vörösmartyról mint lyrikusról tartott felolvasást.

Utána Kozma Andor olvasta fel »Vörösmarty« című szép költeményét, mire a Budai Dalárda énekelte a Szózatot, a mit a közönség áhítattal hallgatott végig.

Nagyváradon.

A Vörösmarty ünnepélyek műsorát a helybeli premontrai kanonokrend főgymnásiumának »Eötvös önképző köre« nyitotta meg egy valóban magas színvonalon álló és minden ízében sikerült ünnepélyvel, melyet f. hó 25-én tartottak a gymnásium dísztermében. A termet — melyet Vörösmartynak drapériákkal és füzérekkel körülvevett képe díszített — előkelő és nagyobbára díszes hölgyközönség szorongásig megtöltötte, azonkívül ott láttuk városunk előkelő férfiai közül: Beöthy László főispánt, Radnay Farkas, Fetser Antal, Grócz Béla, dr. Steinberger Ferencz kanonokokat, dr. Bulovszky József

polgármestert, Géczy Lajost, Frankó Endrét, Tóth Mártont stb. — A műsort *Tucsek* zene-
tanár vezetésével a zeneegyesület nyitotta meg, előadván Mendelssohn: Nász indulóját, melyet Frankó József elnöki megnyitója követett. Az énekkar Vörösmarty Tóti dalát és Szózatát adta elő praecizen *Smetka* L. Ödön tanár vezetésével. A schlágere a műsornak, a hogy találóan mondta egy jelenvolt urihölgy »a mi csodagyerekekünk«, a kis Frankó Sándor hegedű játéka volt, kit zongorán *Schmerovszky* zenetanár kísért. 9-me concerto *Ch de Beriot* adta elő tiszta technikával és igen korrektül, szinte nemes melegséggel előadott játékkal, úgy hogy a közönség szünni nem akaró tapsviharral honorálta a szép reményekre jogosító ifjút. Másik ily meglepetésszerű műsorszám volt, Vörösmarty: Bordala, mert a műsorban csak annyi volt megemlítve: Bariton solo, zenekisértel.

És mikor erre került a sor, feláll a podiumra *Szommer* János VI. o. tanuló és a zenekar kísérete mellett énekelte az ismert bordalt oly erőteljes és mindvégig csengő hangon, hogy mikor a közönség meglepetéséből magához tért, orkászzerű taps zudult fel a dal ismétlését követve. Sikerült emlékbeszéd volt a *Horváth* Jenőé, ki Vörösmarty érdemeit méltatta. Általános tetszésre talált »Csongor és Tündé«-ből előadott részlet, melyben *Bodó* László, *Kovács* Zsigmond, *Steiner* Ervin és *Strébely* Gyula szerepeltek. Mindnyájuk ugyyszólván egész alakítást nyújtottak, megemlítve persze a kifogástalan szavallatot is. *Bodó* azonkívül még igen sikerülten *Szép* Ilonka melodráma prózai részét adta elő, melyet zongorán *Személy* Kálmán kísért. Záradékkul csak annyit, hogy a tanári kar, különösen az ifjúsági önképzőkör tanárelnöke, büszke lehet tanítványaira, kik képesek ily igazán elismerésre méltó szellemi élvezetet nyújtani.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Nov. 27. Képviselőválasztás Belényesben.

Nov. 28. A szinügyi bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Nov. 29. Iskolaszék ülése d. u. 4 órakor.

December 1. A járvány-bizottság ülése d. u. 4 órakor.

megszorítása nincs ártalmára a jó könyvek: Kerüljük tehát az áttekintéseket. Pótoljuk ezeket egy Lexikkal, amely legalább nem arrogálja az individualitást.

Mostanság erősen tartja magát az általános műveltségről szóló babona. Azért olvasunk, hogy általános műveltségre tegyünk szert. Ezért olvasunk össze-vissza mindent. Olvasunk a Kongó államról, színművészetéről, fogakról, poézisról össze-vissza, ahelyett, hogy inkább tíz könyvet olvassunk egy tárgyról, mint száz könyvet száz különféle dologról. A speciális olvasmány vezet az általánoshoz.

Amikor én Lord Beaconsfield személye iránt érdeklődtem, legelsőbben elolvastam összes regényeit és novelláit, azután követtem nyilvános szereplésének történetét. Így jutottam el politikai beszédeimhez és minthogy érdeklődésemnek illetéknépen meg volt a középpontja, érdekelték ezek a beszédek, amelyek pedig mind tölem távol eső dolgokról szóltak. És érdeklődni kezdtem ellenfeleimnek, ellenségeimnek beszédei iránt; ami által aztán Angolország történelmének egy korszakát ismer-tem meg.

Tehát, amint valamely személy érdekelt valakit, ragaszkodjék hozzá görcsösen. tanulmányozza szorgosan. Százszor többet tanul ezáltal, mintha egyidőben száz dolog tanulmányozására mélyed. Az a tárgy szemellettára nagyobbodik és végül teljesen betölti látókörét.

Sokkal fontosabb, hogy amit olvasunk, azt jól olvassuk, mint az, hogy mit olvasunk.

Az olvasástól elriasztja az embereket az unalmas olvasmány. Ne vesztegessük az időnket soha unalmas könyvekre; ne törjük a fogunkat a kemény eledelen, ha csak nem mint szakember keressük felvilágosítást.

Egy este valamelyik egyetemi városkában a történelem tanárával üldögéltem, aki tudomra adta, hogy van egy munkája Bothwellről, a vad skótról, Stuart Mária kedveséről és férjéről, Darnley gyilkosáról. Önkénytelenül így szóltam:

— Bajos dolog lehet az ő érzelmeibe beleélnie magát.

— Ó, nem is szükséges az, — hangzott a válasz, — hiszen birtokomban vannak az okmányok.

Evek múltán is eszemben maradt ez a kijelentés: »Ó, az nem is szükséges.«

Megvannak az okmányok, de nincs meg az élet lehellete, sem a szerző egyénisége.

De arra a kérdésre, hogy mit olvassunk, nem is kaphatunk direkte választ, mert okvetlenül keresztül vezet az utunk a másik kérdésen:

Hogyan olvassunk?

A leghelyesebben úgy olvasunk, ha megtaláljuk a szerző művei közt való eszmétársulást. Vagy legalább az ő munkái és azokéi közt, akik reá befolyással voltak. Ugy olvassunk, hogy

az olvasmányban rejlő tanulságot magunkévá tegyük.

Azért olvassunk, hogy tapasztalatainkat szaporítsuk, hogy előítéleteinket elveszítsük, hogy személyes ítélőképességünket javítsuk.

Azt kérdezte tölem valaki, hogy milyen könyveknek adok előnyt. A romantikusoknak, naturalistáknak, szimbolistáknak, vagy másoknak? Csak ennyit feleltem:

— A jó könyveknek.

Olvassunk el minden jó könyvet és jól olvassunk el — ez az olvasmánynak és az olvasásnak titka.

Olvassuk el a jó könyveket odaadással: úgy továbbá, hogy az érdeklődésünknek egy középpontot nyújtson az olvasmányunk; végül úgy, hogy elsajátítsuk azt a morált, amely minden elmondott eseményben feltalálható.

Ha így olvasunk, akkor egy-egy könyv egész világot tárhat fel szemünk előtt. A könyv megösmertet így bennünket az emberi természettel, a természet állandó törvényeivel. Ha figyelmesen olvasunk, annyiban erkölcsileg is fölemelkedünk, amennyiben élénken érezzük és értjük, hogy mit tegyünk és mitől óvakodjunk.

UJDONSAGOK.

A belényesi választás.

— Saját tudósítónktól. —

Ma, november 27-én lesz a képviselő választás Belényesben.

A kormány ezen kerületet *Gajary* Ödönnek öhajítja biztosítani, akinek nincsen kilátása, hogy a jövő évi általános képviselő választásnál a csongrádiak újból megválaszszák. Ezért egy olyan kerületbe akarják befészkélni, ahol akár az élete végéig megmaradhat.

Azonban nem lesz olyan egyhangú a választás, mint hittük volna, mert a függetlenségi érzelmi választók is állítanak jelöltet, még pedig Nagyváradról.

A Nagyváradon járt küldöttség végre is kapacitálta *Szokoly* Tamás ügyvédet, aki a függetlenségi eszmék régi kipróbált harczosa.

Szokoly Tamás kijelentette, hogy elfogadja a jelöltséget, annál is inkább, mert *Kossuth* Ferencz is a legteljesebb mértékben helyesli, hogy a belényesi választó kerület független érzelmi polgárai életjelt adnak magukról s belemennek a küzdelembe.

Igen lelkesítően hatott a belényesi ellenzéki polgárokra *Kossuth* Ferencz távirata, a melyben üdvözlö a belényesi függetlenségi választókat s kitartásra buzdítja őket.

Szokoly Tamás tegnap reggel elutazott Belényesbe s vele ment több erős függetlenségi párti polgár.

Győzelemre alig lehet kilátása az ellenzéknek, azonban az egyhangú választás helyett lesz egy kis élénkség, mozgalom, no meg pénzforgalom Belényesben sem árt.

Ha az ellenzékiek előbb ébrednek vagy kapnak jelöltet, bizonyára nagy küzdelemre van kilátás. A kortes vacsorák és ebédek annyit beigazoltak, hogy lelkes hive *Gajarinak* kevés van, ezek is nem annyira őt akarják, mint inkább tőle valamit.

A szombaton Vaskóhn rendezett nagy ebéd és képviselői kirándulás hír szerint nagyon gyengén sikerült, s estére pedig Belényesen volt az egyszerű polgárságnak vacsora, ez sehogyssem sikerült, azaz, hogy összefogdostak egy nehányat a lakomára; azonban vasárnap az *urak* nagy ebédjére mégis csak el ment egy pár *ur*, de nem sok!

Ezt vegye tudomásul a politikus *ur*, holnap majd meglátja! A katonaság elég jókor megjött, Nagyváradról együtt jött a 48-as képviselő jelölttel, *Szokoly* Tamással.

* Az irgalmas nénék intézeteiben nagy ünnep lesz ma mindenfelé. Kora reggeltől a déli órákig misék lesznek csaknem minden félóránban úgy a Szt. Vincze, mint az Immaculata intézetben a Boldogságos Szűz csodatevő érmének ünnepe alkalmából.

* Vítás terület. Nagyvárad város régi vámháza a Gilányi-sor végében közvetlen szomszédságában van az u. n. Laposrétnak, a mely tudvalevőleg már Biharmegye területe s Pecze-Szöllős határához tartozik. A pecze-szöllősiek most azt hiszik, hogy az a terület, a hol a volt vámház áll, szintén megyei terület s így hozzájuk tartozik. Átiratban meg is keresték ez iránt Nagyváradot. A városi tanács tegnap foglalkozott a kérdéssel s miután 45 év óta van ott a vámház, anélkül, hogy bárkinek eszébe jutott volna, hogy az idegen területen van, — a pecze-szöllősiek átiratát elutasították.

* Kereszt felállítás a temetőben. *Dencs* János t. kanonok, várad-olaszi-i r. kath. esperesplebános kérvényt adott be a városi tanácshoz az iránt, hogy az olasz-i temetőben, dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok *ur* ő Eminenciájára utasításához képest, egy kőkeresztet állíthasson fel. A városi tanács azzal adta ki a beadványt a temetőkre felügyelő bizottságnak, hogy jelölje ki a kereszt felállításához szükséges területet.

* Kinevezések. A nagyvárad kir. ítélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületébe *Folly* Emil díjtalan joggyakornokot díjas joggyakornokká nevezte ki. — A m. kir. pénzügyminiszter *Mann* Gyula szentandrási lakost ideiglenes minőségű díjtalan m. kir. pénzügyi számgyakornokká nevezte ki a nagyvárad m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez. — A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Jankó* Irma okleveles tanítónőt a mezőtelegi állami elemi népiskolához rendes tanítónővé kinevezte.

* Szegényház Nagyváradon. A Csesztivő-alap épülete annyira elhanyagolt állapotban van, hogy gyökeres javítása és átalakítása szükséges, mert ellenkezőleg egészen elértéktelenedik a ház. A bizottság megvizsgálta alaposan s a tapasztaltak alapján *Komlóssy* József gazdasági tanácsnok előterjesztést tett a tanácshoz. E szerint alapos renoválás alá veszik az épületet. A város bérbe ki veszi az udvari földszintes épületet s szegényházat rendez be benne. Így az alap megkapja az épület bérét. Ezzel egy régi bajon akar segíteni a város s a szegényház felállítása első nagyobb lépés lenne a szegényügy rendezésében. A tanács felhívja a mérnöki hivatalt, hogy az átalakítási munkálatokra nézve terjeszzen elő költségcsatát.

* Bimbóhullás. Fájdalmas veszteség érte *Székely* Zsigmond közbecsülésben álló gyulai r. k. tanítót és családját, forrón szeretett kis leányuknak, *Margitnak*, f. hó 20-án negyedfél éves korában izületgyulladás miatt bekövetkezett halálával.

* A szombathelyi püspöki javak leltározása folyamatban van. A bizottság a püspök hagyatékában nagyobb összeget talált készpénzben, takarékpénztári könyvecskéiben, állampapirokban, magánkötelezvényekben, különféle arany- és ezüstpénzekben és egyházi ékszerekben. A napokban választották meg a szakértő becselőket; az építészeti becslők lettek: *Rauscher* Miksa műépítész, *Müller* Ede építész és *Trummer* János ácsmester, gazdasági becslők pedig: *bucsu* *Szabó* Sándor gazdatiszt, *Iliás* Imre bérlő és *Ballhauser* Ottó állattenyésztési felügyelő, kik már letették a hivatalos esküt s megkezdették működésüket. A zalaegerszegi püspöki javak leltározását jövő hétfőn kezdi meg.

* Köszönet. Főtisztelendő dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok, püspök *ur* ő Eminenciájára a helybeli kir. kath. tanítóképezde növendékeinek az idén is állított karácsonyfát és e czélból nevezett intézetnek 100 koronát kegyeskedett ajándékozni, amely atyai jóságát és nemesszívűségét hirdető tetteért a jótékonyság gyakorlásában fáradhatatlan főpásztornak a megajándékozottak nevében hálás köszönetet mond: *Az igazgatóság*.

* Elfogott rabló. *Szabó* István kismarjai illetőségű csavargó csak a tavaszon szabadult ki a börtönből, a hol számtalan lopásért kellett bűnhődnie. Alig hogy szabadlábra került, bűnös manipulációit újra megkezdte és a csendőrség minden szorgos kutatása dacára sem került kézre. Vagy *tíz* rablás és lopás nyomja lelket a tavasz óta. Így egyebek között nemrégiben a nyílt országúton egy vásárból hazamenő asszonyt támadott meg, azt teljesen kirabolta és úgy megütötte, hogy alig tudott a szegény

nő elmenekülni a gaz rabló elől. Majd egy tanján a számadónak a subáját emelte el. Még számos hasonló lopás, rablás, sőt *gyilkosság* is fűződik nevéhez. Utolsó időben Nagyváradon tartózkodott Cs. *Nagy* Sándor csavargóval, a kivel a multkor Biharon *Zombori* Lajos vasuti alkalmazott házába törtek be az utcára nyíló ablakon keresztül és 8 frt készpénzt, óralánczot, több fehérneműt, férfiruhát, csizmát, paplant és még sok értékes dolgot elloptak s azokat két zsákba csomagolva behozták Nagyváradra. A lopott dolgokat a zsibárosoknak adták el, egyebek között egy fekete férfi ruhát is, mely árulójuk lett. A rendőrség megneszelte a dolgot és a tolvaj *Szabó* Istvánt sikerült is kézrekerítenie. A tolvaj, mikor észre vette, hogy veszély fenyegeti, futásnak eredt, azonban *Kelemen* András rendőrtizedes üzőbe vette s talán sikerül is megmenekülnie, azonban egy helyen megbotlott és elesett, a mikor megragadták és bekísérték a rendőrkapitányságra. Motozás alkalmával a lopott holmik egy részét és egy revolvért is találtak nála. A gazembert sokféle keresték, körözték, míg a véletlen most a rendőrség kezébe juttatta. Tegnap a bihar-püspöki-csendőr őrjárat átvette a rendőrségtől és erősen meglánczolva kísérte Bihar-Püspökibe, hogy a nyomozást folytathassák. Cs. *Nagy* Sándor, bűntársa, mikor megneszelte, hogy *Szabó* Istvánt elfogták, kerekét oldott, s mindeddig nem sikerült őt kézrekeríteni.

* Az áruló levél. Annak idején megirtuk, hogy a *Moskovits* Adolf és fiai gőzmalmában nagy lopásnak jöttek nyomára. *Hermann* Mór öreg talyigás összejászott a malom portásával s a déli órákban, mikor legkisebb volt a felügyelet, néhány zsák terményt, korpát, zabot, búzát löktek fel a talyigára. Nem sokára azonban rajta vették a lopáson s az öreg talyigás beismerte, hogy mintegy 30—35 zsák gabonát loptak el. Azonban mikor látta *Hermann* Mór, hogy a büntetést nem kerülheti el, egyszerűen megugrott. Azóta Gyulafehérvárott tartózkodott *Hirsch* Mihály álnév alatt. A rendőrség azonban elfogott egy levelet, amelyben megírta *Hermann* Mór egy ismerősének, hogy hol lakik s milyen álnév alatt szerepel. Csakhamar elfogták s most Nagyváradra szállítják, hogy l. számoljanak vele a lopásért.

* Felolvasás a Réti népkörben. Sikerült felolvasás folyt le vasárnap este a Réti népkör helyiségében. Szép számú és intelligens közönség jelent meg s zajos tapsokkal kísérte a műsor számait. *Gábor* János megnyitó beszédében a népkörök társadalmi misszióját fejtegette. Beszédével nagy hatást aratott. *Magyary* Jenő egy drámai költeményt szavalt el szépen, hatásosan; majd ifj. *Márkus* János lépett a pódiumra és felolvasott sikerült, szellemes humoroszket a »kreizleros« címme: a felolvasás a közönséget állandó derűtségben tartotta.

A legközelebbi felolvasást két hét múlva tartják meg.

* Egy miniszterelnök fizetés nélkül. *Salisbury* angol miniszterelnök tudvalevőleg lemondott a külügyministerségről, a mely állásában 5000 font évi fizetést húzott. Jelenleg mint miniszterelnöknek és a titkos pecsét őrének semmi fizetése sincs, minthogy a törvény értelmében csak tárczával bíró miniszternek lehet fizetése. 1883-ig a titkos pecsétőrnek 2000 font fizetése volt, de ekkor ezt is eltörölték és parlamenti körökben most mozgalom indul meg a pecsétőri fizetésnek újra való rendszeresítése iránt, hogy így *Salisbury* lord mégis valami díjazásban részesüljön.

* Névváltoztatás. *Guttmann* Dezső csökmői lakos vezetéknévét »Hajdu«-ra változtatta.

* Az *Elsedy* atteliehből. Az *Elsedy* Albert által festett legújabb képet *Klein* Regina nyerte meg *Sámuel* névvel.

* **40,000 koronás alapítvány.** Dr. **Darányi** Ignác földmívelésügyi miniszter újabb tanujelét adta atyai gondoskodásának a minisztérium ügykörében szolgáló tisztviselők és alkalmazottak sorsa és kiváló nemes érdeklődésének a magyar vörös-kereszt egyesület emberbaráti céljai iránt. Ugyanis **Csekonics** Endre gróf kir. főosztálynokmesterhez, mint a magyar Vörös-kereszt-egyesület elnökéhez a következő leiratot intézte:

„Nagyméltóságú elnök ur! Azon emberbaráti cél által vezéreltetve, hogy a magyar szent korona országai Vörös-kereszt egylete által a szenvedő emberiség érdekében létesített áldásos intézményeket azon társadalmi körök is igénybe vehessék, melyek az állam szolgálatában állva, szerényebb javadalmazásuknál fogva csekélyebb anyagi eszközökkel rendelkeznek:

Ő Császári és Apostoli királyi Felségének legkegyelmesebb felhatalmazása alapján a vezetésem alatt álló m. kir. földmívelésügyi minisztérium ügykörében szolgáló tisztviselők és alkalmazottak gyógykezelése céljából a magyar szent korona országai **Vörös-kereszt egyesületénél egy 40,000 (negyvenezer) koronás alapítványt kívánok létesíteni.**

Tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, hogy ezen alapítványi összeg befizetési módzatának, valamint az alapító levél feltételeinek és szövegének megállapítása végett egy bizalmas jellegű szűkebb értekezlet tartását elrendelni méltóztassék, mely célból azon reményben, hogy javaslatomat elfogadni méltóztatik, részemről **Balogh** Vilmos minisztertanácsos, elnöki osztályom vezetőjét és **Ebersz** Károly kir. tanácsos, számvevőségi igazgatót küldöm ki; van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen felkérni, hogy a bölcs vezetése alatt álló Vörös-kereszt-egylet részéről megbízottait szintén kijelölni s erről, valamint a tárgyalás helyéről és időpontjáról engem értesíteni méltóztassék.

Felette örvendének, ha ezen alapítvánnyal az általam közvetlen szem előtt tartott cél mellett a Nagyméltóságod ép oly bölcs, mint hazafias vezetése alatt álló Vörös-kereszt-egylet nagy emberbaráti céljait is előmozdítani alkalmam lenne.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. **Darányi Ignác** s. k.

A magyar Vörös-kereszt-egyesület központi igazgatósága — elnöke útján értesítvén e nagylelkű alapítványról — lelkes örömmel és hálával fogadta a miniszter elhatározását és addig is, míg az alapító-levél kiállítható lesz, a miniszterhez meglehangú köszönő iratot terjesztett fel. A további tárgyalásokra az igazgatóság — az egyesület képviselőjében — **babarcsi Schwartz** Ottó udvari tanácsos, főgondnokot és **Argay** János irodafőnököt küldötte ki.

* A német nép **Krüger** apónak. Összeállt Németországban néhány író, művész és a szellemi arisztokrácia más vezérférfiai s felhívást bocsátottak ki a német néphez, fejezze ki rokonszenvét a bujdosó búr elnöknek. Erre a célra igen szerencsés eszközt választottak: a ma annyira népszerű képes levelező lapot. Művészi rajzzal ellátott képes levelező lapot nyomattak ezzel a felírással: *Unser Mitgefühl dem Treuen Vater seines Volkes* s ezt több mint 16,000 német kereskedés által bocsátják forgalomba, hogy ha a kormányok nem tiltakoznak a népjog lábbal tiprása ellen, tiltakozék legalább a nép. Csakhogy sajnos, ennek csupán az erkölcsi súlya nagy, az pedig a politikában nem sokat ér.

* **Halálozások.** Részvételt vettük a következő gyászjelentéseket: Özv. Gazdig Józsefné egy maga, valamint fiai: Gyula és József s leánya Tüdös Etelka és az összes rokonság nevében bánatos szívvel tudatják a legjobb férj, leggondosabb apa, jó sógor s jó rokonnak **Gazdig** József, a sárréti takarékpénztár igazgatójának folyó hó 26-án reggeli 4 órakor életének 61-ik s boldog házasságának 26-ik évében hosszas betegség után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. hó 28-án d. e. 10 órakor fognak a r. kath. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezni. Az engesz-

telő szent mise-áldozat folyó hó 29-én reggel fog a b.-sz.-mártoni r. kath. templomban az Urnak bemutatni. B.-Ujfalú, 1900. nov. 26. Szíve áldott volt, az legyen emléke is. — Mélyen szomorodott szívvel jelentjük, hogy a forrón szeretett anyja, anyós és nagyanya **Elő** Borbála folyó hó 23-án éjjel, életének 60-ik évében, tüdőgyulladásban elhunyt. A felejtethetlen halott földi maradványai folyó hó 25-én, d. u. fognak a felső-dernai róm. kath. sírkertben örök nyugalomra helyezni. Mely vég-tisztességtételre az elhunyt rokonai és ismerősei szomorodott szívvel meghívotnak. **Elő** Erzsébet, férj. Haála József, leánya. Glancz Anna, Bécs, nővére. Haála József, veje. Glancz Gyula, Bécs, sógora. Irma, Józsi, Gyula Ella, Albi, unokái.

* **Drága szülő.** Németországban, a Mosel-vidéken irigykedve emlegetik mostanában a bernkasteli polgármester szülőjét, melyet Deinhardskoblenzi bornagykereskedő négyszög méterenként 190 márkáért vett meg. Ilyen drágán még aligha adtak el szülőt valaha.

* **Oda vannak az izzó testek.** Schönfeld Emil kereskedő 200 darab Auer-féle izzó testet adott át eladás végett Friedmann Aron ügynek. Az izzó testeken tuladott Friedmann, de az árával nem számolt be, hanem kámforrá vált. Most országosan körizik.

* **Szélhámos cseléd.** Szabó Julis komádi-i illetőségű 18 éves cselédleány a multkor bejött Nagyváradra, s minthogy nem tudott alkalmazást nyerni, Kovács Ágnesnél kapott lakást. Azonban miután ezt meglapta, elment Nyéki Györgyhoz kvártélyba, a hol hasonlóképpen hallalta meg a jó-zivűséget. Időközben Pollák Lajosné felfogadta cselédnek: előleget is adott neki, s mikor beállott, az első éjjel meglapva az új urnóját, megszökött. — Ezután **Hersch-kovics** kereskedőnél vett fel foglalt, s azon ürügy alatt, hogy a rendőrségen bejegyezteti magát, könyvestől megszökött. A károsok már feljelentették a szélhámos leányt, s most a rendőrség börtönében várja büntetését.

* **Elveszett kutya.** Dr. Sipos Árpád jogakadémiai tanár „Ditz” névre hallgató, hófehér kutyája hat nappal ezelőtt elveszett. A becsületes megtaláló a tulajdonosnál, Szt. János-utca 447. sz. alatt átadhatja.

EGYESÜLETEK

Az O. M. G. E. közgyűlése.

A Köztelek dísztermében vasárnap tartotta az **Országos magyar gazdasági egyesület** ez idei rendes közgyűlését. Az ország legelőbbkelő nagybirtokosai egy asztalnál ültek a közép- és kisbirtokosok nagy számban megjelent seregével, hogy meghallgassák a magyarországi gazdák lehatalmasabb testületének: az O. M. G. E.-nek egy évi sáfarkodásáról szóló jelentését.

A közgyűlést megnyitva **Dessewffy** Aurél elnök, egyszerűen és röviden jellemezte az elmúlt gazdasági évet, hangoztatta, hogy a viszonyok bizony nem voltak jók s ma sem azok, a termelés minden ágát nyomja valami, a pénzviszonyok irgalmatlanul rosszak, jelzőlogkölsönt szerezni a legnagyobb nehézségekbe ütközik s végül — a gabona ára is nagyon rossz.

Rámutatott Ausztriával való viszonyunk rendezetlenségének ártalmas voltára s kifejezést adott ama meggyőződésének, hogy az önnálló vámterület ártalmára volna az ország gazdaságának, mert Ausztriával legjobb fogyasztónkat veszítenénk el s attól kell tartanunk, hogy tul-produkcióinkat nem tudnók eladni. Reméli is, hogy a jelenlegi kormány fog módot találni olyan megoldásra, amely az ország gazdaságát előbbre viszi, ahelyett, hogy ártana neki.

Dessewffy gróf megnyitó beszédét azzal fejezte be, hogy a kormánynak köszönetet szavazott azért a támogatásért, amelyben az O. M. G. E.-t s vele az ország földmívelését részesítette s főképpen a szövetkezeti ügyek oly, sikeres felkarolásáért.

Most **Jeszenszky** titkár olvasta fel **Darányi** Ignác földmívelési miniszter gyönyörű levelét,

amellyel köszönetet szavaz az O. M. G. E.-nek bizalmi nyilatkozatáért. A levél, annak a legnagyobb jóakaratot tanúsító hangja nagy lelkesedést keltett s felolvasása után percekig éljenezték az ország népszerű földmívelési miniszterét.

Gyors egymásutánban morzsolták le ezután a napirendet, amelynek során **Meline** francia földmívelési miniszter üdvözlését határozta el.

Meline tudvalevőleg a párisi gazdakongresszus elnöke volt s a mi kiállításunk és Magyarországnak kongresszusi képviselője körül nagy érdemeket szerzett. Az indítvány előterjesztése alkalmából **Mérey** Lajos érdeme szerint méltatta a P. Lloyd támadását **Darányi** ellen.

Majd a választásokra kerül a sor: a hivatalos lista ment át a legnagyobb egyhangúsággal. Rajta állt az ország első gazdájának: **Szék** Kálmán miniszterelnöknek a neve is, akit hat évre újra beválasztottak az O. M. G. E. igazgató-választmányába. A közgyűlést nagy disztribúció követte, a hol pohárköszöntőkben nem volt hiány.

Igazságszolgáltatás.

A szili-pusztai rablógyilkosság.

(Esküdtszéki főtárgyalás.)

Nagyvárad, nov. 26.

Nagy izgalmat keltett a tavaszon az a kétös rablógyilkosság, a mely a Nagy-Szalonta mellett levő Szili-pusztán május hó 18-án éjjel történt. **Kelemen** Györgynét és leányát meggyilkolták s kirabolták. A véres tett elkövetésével **Balogh** Béla sarkadösi lakos van vádolva, a ki azóta vizsgálati fogságban van. Letartóztatásakor beismerte, hogy ő a tettes, most azonban mindent tagad. Az eddig kihallgatott tanúk közül egyedül Ruzsa Tógyer vallomása terhelő, a többiek bizonyítékot nem nyújtanak, mivel ténytanu nincsen is.

Az érdekes tárgyalás lefolyásáról részletes tudósításunk a következő:

Millye Gyula kir. táblabíró elnököl a tárgyaláson, szavazóbírák voltak: **Fassie** Pál és **Kurovsky** Ferencz. Jegyző: **Hermann** Aladár. A vád képviselőjében **Nagy** Géza dr. kir. ügyész jelent meg, a vádlott védőjeként pedig **Wawrek** Kálmán dr. vett részt a tárgyaláson.

Pontban 9 órakor nyitotta meg az elnök a tárgyalást, elolvadva, hogy **két rendbeli gyilkosság és egy rendbeli rablás bűntettével vádlott Balogh Béla** bűnügye kerül tárgyalás alá.

Az esküdtszék megalakítása.

Ezután az esküdtszék megalakításához fogott a bíróság. Ugy a királyi ügyész, mint a védő élt visszavetési jogaival és mindaketten kimerítették azt. Az esküdtszék a következőképen alakult meg:

Rendes esküdtek: Bumbera Imre, ifj. Pintér János, András Gusztáv, Bereczky Imre, Bodó Bertalan, Bodnár János, Badar Lajos, Szűcs Albert, Péntes Lajos, Palkovits Imre, Bogáti Mihály, Papp István.

Helyettes esküdtek: Dajka Lajos, Sarkadi Lajos dr.

A vádlott kihallgatása.

Az esküdtszék megalakítása után a vádlott kihallgatására került a sor.

Balogh Béla 25 éves, ev. ref. nős földműves lopásért egyszer büntetve volt.

Felolvasták előtte a vádirat rendelkező részét s azután az elnök kérdéseire a következőképen válaszolt:

Elnök: Megértette, hogy mivel vádolják?

Vádlott: Meg.

— Bűnösnek érzi-e magát?

— Nem érzem magam bűnösnek.

— A vizsgálat során részletesen beismerte s oly apró részleteket mondott el, melyek mind valóknak bizonyultak. Miért tette ezt a beismerést?

— Félttem a csendőröktől.
 — Hiszen azok nem bántalmazták.
 — Nem, mert mindenre válaszoltam.
 — Fenyegették a csendőrök?
 — Nem, de bizonyos voltam benne, hogy ha nem vallok, akkor kiznani fognak.
 — A járásbíró előtt is részletes beismerést tett, holott ott már nem volt csendőr. Mi indította erre?
 — Az, hogy én úgy hittem, még mindig a csendőrök kezében vagyok.
 — Május 29-én ismét kihallgatták s akkor már tudta, hogy nincs a csendőröknél s akkor is részletes beismerést tett.
 — Akkor nem ismertem be csak védelmeztem magam.
 — Nem jól emlékszik, mert ismételte a vallomását.
 — Igen, ismételttem.
 — Később, júliusban megtagadta a vallomását. Hajlandó-e elmondani, miként ismerte be első kihallgatása alkalmával az esetet?
 — Nem emlékszem már rá bizonyosan.
 — Mit mondott, hogy miért követte el a cselekményt?
 — Azt mondtam, hogy adós voltam a sarkadi takaréknak 30 frttal, Miskolczi kereskedőnek 8 frttal, Tóth Pálnak 17 forinttal és többeknek.
 — Ezeket törleszteni kellett abban az időben?
 — Csak a takaréknál.
 — Mikor kellett a takaréknál lévő váltót törleszteni?
 — Május 19-én.
 — Hát a Tóth Pál féle adósságból törlesztett?
 — Nem.
 — Az édes apja él magának?
 — Igen.
 — Milyen vagyona van?
 — Van vagy 10.000 forintja.
 — Hányan vannak maguk testvérek?
 — Négyen.
 — Miért nem dolgozik maga az édes apja mellett.
 — Mert azt mondta nekem is, a testvérbátyámnak is, hogy csak úgy fogad vissza, ha elválnak a feleségüktől.
 — Miből gondolta maga, hogy az adósságait törleszteni fogja.
 — Volt egy koczmám nyolcz malaczczal, azt két izbe eladtam 36 forintért s abból törlesztettem a takaréknál is.
 — Miért nem mondta ezt maga a kihallgatásánál?
 — Arra számítottam, hogy majd itt igazolom magam a törvényszéknél.
 — De hiszen, mikor itt visszavonta a vallomását, akkor sem így adta elő a dolgot. Azt mondta, hogy egyszerre adta el a koczákat és a malaczczokat.
 — Az első kihallgatása alkalmával azt mondta, hogy sokáig töprengett, megölje-e a két nőt, hogy elvegye tőlük a pénzt, vagy pedig életben hagyja.
 — Emlékszik, hogy azt is mondta, hogy mielőtt a tett végrehajtásához fogott volna, pálinkát ivott, amit Tóth Pálnál vásárolt. Hol itta azt meg?
 — Gyulán...
 — De hiszen azt mondta az első kihallgatásánál hogy a szili-pusztán. S mikor a vallomását visszavonta, azt mondta, hogy Eleken itta meg és nem Gyulán?
 — Eleken is, Gyulán is.
 — Azt is mondta a kihallgatásánál, hogy azért vette a pálinkát, hogy a tettet inkább végrehajthassa. Sőt azt is mondta, hogy a pálinkától megzavarodott.
 — Nem emlékszem.

A vádlott tagad.

— Mit mondott, hogyan került magához az a szeg, amelylyel a tettet végrehajtotta vallomása szerint?
 — Azt mondtam, hogy a feleségem hozta tán az apjától.
 — A kést, mit mondott, honnan vette?
 — Azt mondtam, hogy az nem is az enyém volt, hanem a sógoromé.
 — Mit mondott az első kihallgatásánál, merre ment 11 óra után.

— Azt, hogy Méhkeréken keresztül mentem a barmódi állomás felé.
 — Mit mondott, hogy mikor a pusztára ért, hogyan találta a két nőt, milyen foglalkozás között.
 — Azt hiszem, úgy mondtam, hogy aprómarhából paprikást csináltak.
 — Azt mondta maga, hogy az öregasszony csinálta a paprikást. Hát a leány mit csinált, mit mondott maga?
 — Azt mondtam, hogy ott ült a padkán.
 — Hogy adta elő, milyen volt a szoba-berendezés?
 — Három ágy, asztal, szék stb. stb. volt a szobában.
 — Tovább hogy adta elő?
 — Elmondtam, hogy odamentem, szállást kértem. Megkínáltak kenyérral szalonnával. A leány paprikás csirkét evett s piros bort ivott. Ugy adtam elő továbbá, hogy az öregasszony meg én vizet ittunk. Előadtam továbbá, hogyan feküdtünk le, ki melyik ágyba, úgy a mint a két asszonytól elbeszéltem hallottam.
 — Mit mondott, milyen lámpa volt ott?
 — Azt mondtam, hogy közepszerű porcellán lámpa.
 — Mit mondott égve hagyta?
 — Azt mondtam, hogy eloltották s talán 10 óra tájban a leány kiment s akkor meggyújtotta a lámpát újra.
 — Nem emlékszem, határozottan nem mondtam.
 — Emlékszik-e, hogy mondta, hogy a leány égve hagyta a lámpát?
 — Lehetséges.
 — A gyilkosságot hogyan adta elő?
 — Ugy mondtam gondolatból a hogy az asszonyt fejbeütötte az az ember s akkor a leány felült. Akkor — így kellett mondanom — odamentem s kétszer vagy háromszor főbeütöttem.
 — No és azután mit csinált, hogy adta elő?
 — Hogy azután egy késsel megszúrkáltam.
 — Mit mondott, miért kellett megszúrkálnia?
 — Az mondtam, hogy biztosabban meghalljanak.
 — Hogy adta elő, mit csinált azután a késsel?
 — Azt mondtam, hogy a kést megtöröltem, valamelyik ágy körül.
 — A szegre mit mondott, hol hagyta?
 — A mit a két asszonytól hallottam, azt mondtam, hogy a leány előtt hagyta.
 — Mit mondott, — hogy nyitotta föl maga a ládát?
 — Azt mondtam, hogy benne volt a kulcs.
 — Emlékszik, hogy azt is mondta, hogy a pénz egy bibliából látszott ki.
 — Nem emlékszem?
 — Aztán mit mondott, hogy a bankón kívül mennyi és milyen pénz volt még ott?
 — Annyit mondtam, amennyi pénzem nekem volt.
 — Ismételte ezután a vádlott a vizsgálóbíró előtt tett első beismerő vallomásának további részleteit, hogy a mécses éve hagyta, az ajtók közül egyiket bezárta, másikat nyitva hagyta, hazament, lefeküdt aludt, aztán bement a takaréknál a váltót törleszteni. Elmondtam, hogy elment a feleségével a szőlőbe veteményezni.
 — Mit mondott, mit beszélt a feleségének?
 — Semmit!
 — Hiszen akkor mesélte el a feleségének, hogy mit csinált az éjjel?
 — Nem mondtam, hogy elmeséltem volna a feleségemnek.
 — Hogy tudta ezt mind olyan részletesen elmondani, ha nem maga követte el?
 — Az a két asszony mondta nekem a tengeri mellett.
 — Mennyi ideig beszélt maga azokkal az asszonyokkal?
 — Tíz perczig.
 — Volt maga azelőtt a tanyán?
 — Nem voltam én soha életemben.
 — Ha nem járt maga soha arra, hogy tudta elmondani, hogy merre kellett menni annak az embernek, aki a tettet elkövette?
 — A két asszony mondta...

— Hogy tudta megmondani, hogyan voltak elhelyezve a butorok a szobában?
 — Részben a két asszonytól, részben gondolatból, hiszen olyan parasztházban többnyire egyforma a berendezés.
 — Hát azt honnan tudta, hogy a szeg milyen volt?
 — A két asszonytól.
 — Azt hogy tudta, hogy az ajtó hogy maradt?
 — Azt csak gondolatból mondtam.
 — Hát azt honnan tudta, hogy hány szúrás és hány ütés volt a holttesteken?
 — Azt gondolni lehet, hogy nem egy szúrással ölte meg az az ember.
 — Elébe tartja az elnök, hogy az az ember, a ki a barmódi pusztán találkozott vele, felismerte.
 — Engem nem ismerhetett föl.
 — Lássam a pénzt megtalálták a csendőrök a maga házában az öt forint hijával, amit törlesztett.
 — ?
 — Lássam az a pénz abban a bugyellárisban volt, a melyet a meggyilkolt Kelemenné ura Boszniából hozott.
 — Azt a bugyellárist én vettem Gyulán.
 — Hol volt maga akkor éjjel, mikor a gyilkosság történt?
 — Gyulán és Eleken.
 — Beszélt ott valakivel?
 — A piacon egy ismeretlen német emberrel.
 — Hisz magának nem volt rá pénze, hogy hiába utazgasson?
 — Kellett mennem.
 — Hát Gyulán találkozott valakivel?
 — Fél hat után egy ismerős katonával a kaszárnya előtt.
 — Maga a vallomásában másként adta ezt elő. Maga Durák Mihálylyal nem találkozhatott, mert az márcziusban találkozott magával utoljára.
 — De úgy volt.
 — Elíbe tartom a vizsgálóbíró előtti vallomását; elíbe tartom, hogy mily részletesen tud mindent, a mikor nem is volt ott; azután elíbe tartom, hogy a bugyellárist és a pénzt is magánál találta, tagad-e még mindig?
 — Igazat mondtam.
 — Elnök a kihallgatást bezárja és az ülést 5 perczre felfüggeszti.
 — Szünet után következtek

A tanúk.

Kelemen György, sarkadói lakos az általános kérdések után a következőkre lett kihallgatva:
 — Ismeri-e Balogh Bélát?
 — Ismerem, egy kis bajunk volt egyszer egymással, haragban azért nem voltunk.
 — Az elhalt asszony felesége volt?
 — Igen, hites feleségem volt.
 — Mért váltak el?
 — A leánya miatt.
 — Van-e valami követelése abból a pénzből, a mi a meggyilkoltnál volt s tulajdonát képezte?
 — Szeretném visszakapni a pénzemet.
 — Milyen pénzügyi állása volt Széplaki Zsófinak?
 — Egy kis szarvasbőr tárcza.
 — A tárczát és bugyellárist felmutatják tanu előtt, de határozottan nem mondja, hogy azok Széplaki Zsófi tulajdonát képezték. Vallomására az esküt letette.
 — A következő tanu Kovács Pál sarkadi lakos: — Ismeri-e Balogh Bélát?
 — Nem igen ismerem.
 — Hol lakott maga?
 — Szomszédjában Kelemen Györgyének.
 — Látta maga Balogh Bélát, mikor Ruzsa Tógyerrel együtt jött a tanya felé?
 — Láttam.
 — Merről jöttek?
 — Szalonta felől.
 — Honnan tudja, hogy Balogh Béla volt Ruzsánnal, felismeri-e?
 — Nem merem határozottan rámondani, hogy ő volt, csak hasonlított hozzá.
 — Nem hallott azon az éjszakán kiáltást?
 — Nem hallottam.

— Honnan tudta meg a gyilkosságot?
— Egy gyermektől, a ki legelőször járt bent a gyilkosság után a házban.
— Volt-e pénze a meggyilkolt asszonynak, nem hallotta?
— Csak annyit tudok, hogy szorgalmas, takarékos asszony volt.

Kurovsky bíró: Nem tudja, sokan jártak Kelemenné házához?

— Nem sokan mert haragos természetű volt.

Dr. Wavrek a védő: Látta maga azt, hogy az az ember, a ki Ruzsánnal ment s attól később elvált, a Kelemenné házába ment?

— Ugy emlékszem, de nem mondhatom határozottan.

Vallomására az esküt letette.

Matula Gáborné sarkadi lakos tanu:

— Ismeri Balogh Bélát?

— Nem.

— Kelemennét ismerte?

— Ismertem, néha beszélgettünk egymással, munkás, de goromba természetű asszony volt.

A föltett kérdésekre eladja, hogy mikor a szobába bement, vérbe borulva látta az ágyon fekve. Többet nem tud mondani.

Domján Ferenczné Balogh Bélát nem ismeri, Kelemennét s leányát ismerte. Azt hallotta, hogy Kelemenné pénzt kapott akkortájt, mikor a gyilkosság történt. Matulánéval együtt ment be a szobába s együtt vették észre a gyilkosságot. Többet ő sem tud. Ezután **Barta** Mihály 13 éves fiút hallgatták ki a ki először ment be a gyilkosság színhely a szobába. Krumplit, pálinkát vitt Kelemennének, s azért ment oda. Nem gondolta, hogy Kelemenné meg van ölve, azt hitte, hogy csak alszik.

A délutáni tárgyalás.

Spitzer Gusztáv nagyszalontai takarékpénztári pénztárnok nem tudja, hogy vádlott minő pénzben fizetett. A befizetett 5 frtosokat csak szombaton nézte át s akkor találta véres a 5 frtost.

A korona tanu.

Ruzsa Tótyer, a korona tanu a feltett kérdésre a közetkezőket adta elő: Egy pénteki napon találkoztam úgy d. u. 5 óra tájban a barmódi országúton egy emberrel, a ki azt mondta, hogy takarást nézni megy. Majd kerdőzködött a Gál tanya mellett lakó özvegy asszonyról, a kinek a leányát egy sarkadi lakos akarta elvenni. Kérdezte, hogy én mit tudok ezekről: Van-e házuk, földjük? Az felelt a kérdéseire, hogy úgy hallottam, takarékos asszony, a minap 30 libát adott el és megmutattam neki a tanyát a hol laktak. Erre azt mondta, hogy be megy hozzájuk, mert szeretné őket megismerni.

— Ez az ember volt az? kérdi az elnök vádlottra mutatva.

— Ez volt, kérem.

— Hogy volt akkor öltözve Balogh?

— Foltos fekete nadrágban és csizma volt.

A váltó kezesek.

Debreczeni Gábor és **Leelősi** Pál, kik Balogh váltóin mint kezesek szerepeltek, azt vallják, hogy május 19-én, a lejárat napján volt náluk Balogh a váltót aláírni s kissé izgatott volt. Másikülben józan, dolgos embernek isméték vádlottat.

Minthogy az idő előrehaladott volt, elnök a tárgyalást felfüggesztette s folytatását holnap délelőtt 9 órára tűzte ki.

TANUGY.

Iskolaszéki ülés. A községi iskolaszék tekintetes tagjait tisztelettel kérem, hogy a f. hó 29-én d. u. 4 órakor a városháza tanács-termében tartandó *választó* és az ezt követő *rendes* gyűlésen teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Nagyvár, 1900. november 26-án. **Hegyesi** Márton, elnök.

Érettségi vizsgálatok a főgimnáziumban. A nagyvárad prem. kath. főgimnáziumban a második javító és pótló érettségi

vizsgálatot f. évi december hó 15-én fogják megtartani. Ezt megelőzőleg december 10—14 napjain lesz az írásbeli vizsgálat. — 2. A) VIII. oszt. tanulók magánvizsgálatát december 6. és 7-én tartják. Nagyvár, 1900. november hó 27-én. *Az igazgatóság.*

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: »Czigánybáró.«

Szerda: Sabin nők elrablása.

Csütörtök: »Traviata.«

Péntek: »Gyurkovics leányok.«

Szombat: »Vörösmarty ébredése.« Csongor és Tünde.

Vasárnap:) d. u. »Görög rabszolga.«
este: »Mária bátyja«

A december havi műsor. A színházi bizottság tagjait tisztelettel felkérem, hogy a f. hó 28-án d. u. 3 órakor a városháza termében tartandó ülésen megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: Somogyi Károly szinigazgató a decz. havi műsört bemutatja. A színháznak 1/8 óra-kori megkezdése tárgyában beadott kérelem tárgyalása. Nagyvár, 1900. nov. 26. **Dr. Hoványi** Géza, színházi biz. elnök.

Katonák.

Ha egy darabról sokat kolompolnak valamilyen tekintetben, abból rendesen nagyon kevés az igazság.

Igy a Katonákról is azt hallottuk, hogy valami veszedelmesen katona-ellenes dolog, nem is volt a színházban egy katona sem, még a jámbor cseh muzsikuskokat sem hallottuk. S ha őszintén kell beszélünk, kár volt ezért a nagy óvatosságért. A mit a katonatiszti szegénységről színe visz Thury Zoltán, az általános magyar hivatalnok, sőt általános magyar társadalmi baj: nagy igények, kis eszközök. Tehát nem csak a katonák érezhetik magukat találva. A mit pedig a katonaságban hibáztat, a szoros fegyelmet, az egyén alárendeltségét, nos a nélkül czibil észzei sem lehet katonaságot elképzelni, sőt ez a vasfegyelem, egyéni alárendeltség ujabban a polgári hivatalokban is mindegyre tért foglal.

Szóval a Katonák egyáltalán nem veszélyeztetik a hadsereg tekintélyét.

Mert hogy akad a tiszték közt is olyan ideges ember, mint **Udvardy** Pál főhadnagy (Könyves), azt tudhatja, a ki katona volt. Ilyen ember pedig czibilben sem tudja rendben tartani a szénáját. Udvardy is fülig merül az adósságokba s ez elkekeríti úgy az ő, mint neje, **Anna** (Kovács Mariska) életét. Az asszony két: égbesve könyörög atyjának, **Pető** Bálintnak (Bognár), fizessen ki férje részéről egy u. n. »piszkos« adósságot; **Pető** megtagadja. Erről tudomást szerez Anna kikoszorózott imádója, **Marjai** (Szarvasi), rögtön felajánlja a szükséges 300 frtot s azt Anna nagy kérésre rábeszélésre el is fogadja. Udvardy persze megtudja, kitől van a pénz, nejét gyanuba fogja és kiutasítja. Ezzel a különben is elfásult asszony előtt vesztett játéka lesz. Anna még egyszer visszajön ugyan, de csak azért, hogy a kis fiát magával vigye. Nem hallgat férjének könyörgésére, elviszi a gyermeket, mire Udvardy kétségbeesve főbe lövi magát.

Csupa vívódás, harc az egész darab; de nem veszélyes harc katonák ellen.

A harcot **Könyves**-nek (Udvardy) kellett megvívnia önmagával s igyekezett ezt a vívódást erős mimikával kifejezni. Ha nem tett nagyobb hatást, ennek az az oka, hogy körülbelül ugyanazokat a tag-járatásokat és arcjátékokat használja mindeféle szerepében. Egyébként játéka, különösen kellemes organuma igen tetszett.

Legnagyobb hatást **Szarvasi** Sándor (Marjai) tett; megtalált megint egy neki való szerepet: becsületes, derék falusi birtokost. Ez egyszerű keretbe érzést tudott vinni s így provokált szűnni nem akaró tapsokat nyílt színen. Kár, hogy a 2. felvonásban a nagy hévben elfeledte, miszerint a karja megsebesült.

Igen jó volt **E. Kovács** Mariska (Anna) játéka is. Ilyen »hűvös« szerepekre szinte rátermett, épp úgy mint **Peterdy** Sándor (Udvardy Ferencz) a komoly apaszerepekre. A cseléd (Róza) szerepét **Tóvári** Anna adta igen ügyesen, **Szohner** pedig Klára alakjába öntött annyi élénkséget, a mennyit lehetett.

Jó vidéki házaspár volt **Bognár** és **Benkő** Jolán, sőt **Gáthy** (Veres Ákos) is fesztelenebbül, biztosabban mozgott a színpadon, mint máskor. Mellesleg megjegyezve, csak Gáthy és Könyves tudtak az egyenruhában katonáskodni; a többi nagyon veterán, vagy népfelkelő mintára »feszített« az atilla alatt. Jó kis katona volt **Somogyi** Béluska; jó színész is lehet még belőle, ha pár araszt nő.

A rendezés kifogástalan.

Végül pedig ismét kijelentjük, hogy kár a katonáknak távollétükkel *reklámt* csinálni olyan darabnak, melybe a tendenciát bele kell magyarázni. **K. A.**

A mai repriz. Nagyszerű előadásban ujtják ma fel színházunkban Jókai és Strausz gyönyörű operettjét a *Czigánybáró*, mely hódító utat tett ugyszólván az egész világon. Az énekes személyzet napok óta nagy kedvvel, ritka ambícióval készült az operettre, melynek nyilván teljes még a vonzereje. **Balláné** Csik Irénnek egyik legkiválóbb alakítása Szaffi, amely szerepben nagy sikereket aratott. **Czipra** czigányról **Szekely** Anna, a kitűnő alt-énekesnő játsza s nevezetes szerepe van **Füredi** Józsefnek, akinek Zsupánja híres alakítás. **Pintér** Imre nem kevésbé ismert, jeles szerepét Gábort énekl s ez estén **Ferényi** Józsefnek is kedvező alkalmá lesz Barinkai szerepében helyreütni a minapi csorbát, mely a Traviata előadásán gyöngéledéséből származott. **Erdei** Bertának (Mirabella) **Bérczinék** (Carnero) és **Gáthinak** (Otokár) lesz ezenkívül nagy szerepe a darabban, melyet **Pintér** Imre rendez.

MULATSÁG.

Vörösmarty-ünnep Várad-Velenczén. A nagyvár-velencei »Népkör« folyó évi december hó 1-én (szombaton) tartja ez idén második felolvasó-estélyét rendkívül érdekes műsorral. Ez alkalommal a felolvasást **Szűcs** Dezső fogja tartani. **Dr. Dési** Géza a kör elnöke, megnyitójában Vörösmarty Mihályról fog megemlékezni, születésének 100 éves évfordulója alkalmából. **Goldenthal** Rózsika szavalni fog. Nagy érdeklődés mutatkozik **Margó** Ármint festész mutatóványai iránt, ki ez alkalommal egy képet szándékozik festeni ecset nélkül 12—15 percz alatt, — és a mely kép azon este ki is lesz sorsolva. Ezeken kívül a rendezőség szintársulatunk egyik kiváló tagját kéri fel a közreműködésre. — A felolvasás után táncz lesz.

A fodrászok mulatsága. A nagyváradi fodrász segédek egyrésze által rendezett kolon-estély igen jól sikerült vasárnap a Zöld-fában. Fesztelentül, kedélyesen mulattak éjjel utánig.

A Gazdakör mulatsága. A »Nagyvár-velencei földmivelők olvasóköre« november hó 25-ére tervezett bálját közbejött akadályok miatt kénytelen volt elhalasztani, azonban az adventre való tekintetből nem vasárnapon, hanem *szombaton, december hó 1-én fogja megtartani* Bux János vendéglőjében (Kolozsvári-utca, régi vasuti váróterem.) Kezdeté 8 órakor. Egyben tisztelettel meghívja a rendezőség mindazokat, kik esetleg tévedésből meghívót nem kaptak, de arra igényt tartanak, hogy megjelenni sziveskedjenek.

Házi bál Szombatságon. Igen jól sikerült, kedélyes kis mulatság volt szombaton, e hó 24-én **Vertán** Zoltán szombatsági birtokos vendégszerető házában, a hol a nagy kiterjedésű rokonságon kívül, a nagyváradi aranyifjúság is számos tagja által volt képviselve. Vacsora alatt igen szellemes felköszöntőket mondtak **Bartók** K. földbirtokos, **Steinacker** főhadnagy és **Némethy** F. ügyvédjelölt. Vacsora után tánczra perdült a fiatalság és széles jó kedvben egész reggel 9 óráig ropták a tánczot. A jelenvolt hölgyek, — kik a többi

vendégekkel még vasárnap is vendégei voltak a vendégszerető kuriának, — a következők voltak:

Asszonyok: Vertán Zoltánné, özv. Vertán Lajosné, Vertán Ernőné, Cziffra Gerőné, Klossz Antalné, Jancsó Emilné, Középpessy Kálmánné, Bartók Kálmánné.

Leányok: Vertán Mariska, Ella, Erzsike, Emma, Margit és Ilonka, Cziffra Vilma, Jancsó Piroška és Juliska, Vertán Marianna, Stoliczka, Steinacker Viola, Középpessy Emma.

A pompásan sikerült házi mulatsághoz a zenét a helybeli *Bura* testvérek jónevű bandája szolgáltatta.

TAVIRATOR.

Az udvari ebéd.

Budapest, nov. 26. (Saj. tud. táv.) A mai udvari ebéd után a király cerclét tartott. Hosszasan beszélgetett Bánffy báróval, majd Szapáry Gyula gróffal. Szász Károlytól egészsége után tudakozódott, ki így felelt:

— Öregszem Felség!

— En is kezdem érezni, felelé ő Felsége.

A király igen jókedvű volt, s mindenkivel szívélyesen beszélt.

Öngyilkos bankhivatalnok.

Budapest, nov. 26. (Saj. tud. táv.) *Steinfeld* Jenő gyulai születésű bankhivatalnok ma főbe fűtte magát felesége sirján az izraelita temetőben. Tettét nemrég meghalt felesége utáni bánatában követte el.

Pánszláv tüntetés.

Turócszentmárton, nov. 26. (Saj. tud. táv.) Ma a besztercei fogházból néhány pánszláv hazaérkezett, kiket izgatásért zártak el. A vasutnál nagy tüntetés volt készülöben a pánszlávok részéről, de a csendőrség megakadályozta. A városban plakátokat ragasztottak ki »Éljenek a pánszláv foglyok« felirással, melyeket azonban a hatóság letépetett.

A jelvényviselési tilalom visszavonása.

Bécs, november 26. (Saját tud. távirata.) Egy rektori hirdetmény arra való tekintettel hogy a diák-egyesületek biztosították a rektort hogy gondoskodni fognak az egyetemen a rend és nyugalom fentartásáról, visszavonja az április 11-én kihirdetett jelvényviselési tilalmat. A »bummel« néven ismert sétákat is újra megengedték.

Vasuti baleset.

Zsolna, nov. 26. (Saj. tud. táv.) Az állomás budatini váltójánál ma éjjel a 69. számú tehervonat az állomásban folyt tolatás miatt feltartóztatott 67. számú tehervonatot utólérte és belement. Kilencz teher kocsik kislott. Emberéletben nem eset kár. A személyforgalmat ma átszállással közvetítették és még a mai nap folyamán teljesen helyreállítják a pályát. A vizsgálat folyamban van.

A kínai békeszerződés pontjai.

London, nov. 26. A Renter ügynökség jelenté Pekingből 24-iki kelettel: A diplomáciai testület ma délelőtt záróülést tartott, a melyen egyetértően megállapították az előzetes békeszerződés föltételeit. Ha az egyes kormányok ezeket a föltételeket jóváhagyják, megkezdhetik a végleges tárgyalásokat a kínai kormány meghatalmazottaival. E föltételek szövegét még nem hozták nyilvánosságra, de általában azt

hiszik, hogy az előzetes szerződés alapelvei lényegökben megfelelnek a francia jegyzékben foglalt föltételeknek és a következő követeléseket tartalmazzák:

1. A főbűnösök megbüntetését;
2. megfelelő kártérítés fizettségét s egyes hatalmasságok alattvalóit ért jogtalanságokért;
3. a követések védelmére erős különítmény maradjon Pekingben;
4. bizonyos pontok megszállását Peking és Taku között. (M. T. I.)

Szigligeti-Színház.

Folyószám 44.

Idénybérlet 42 sz.

Nagyváradon, kedden, 1900. nov. 27-én

Czigánybáró.

Operette.

S Z E M É L Y E K :

Zsupán, sertéskereskedő	Füredi József
Arzéna, leánya	Lányi Edith
Mirabella, nevelőnője	Erdei Berta
Ottokár, Mirabella fia	Gáthy Kálmán
Carneró	Bérczi Gyula
Barinkay Sándor	Perényi József
Czipra, cigányasszony	Székely Anna.
Szaffy, cigányleány	B. Csik Irén
Gábor, deák	Pintér Imre

Színházi látások a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, nov. 28-án:

Sabin nők elrablása.

Vígjáték.

KOZGAZDASAG.

Az OMGE. évi mérlege. A vasárnap tartott közgyűlés alkalmából az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kiadta 1899—1900-ra szóló évkönyvét, melyben örömmel utal a társadalom ébredésére és arra a nagy változásra, mely a múlt év alatt e tekintetben észlelhető. Kiterjeszkedik az örlési forgalomra, a szeszkontingens felosztására, a vámpolitikai állásfoglalásra s teljes képét adja a magyar agrárpolitikai mozgalomnak. Az évkönyvnek ezt a részét, mely az egyesület sokoldalu és folyton szélesebb mezőkre kiterjeszkedő munkásságáról számol be, érdeklő olvashatják a politikusok, valamint a tulsó tábor hívei is. Az egyesület

vagyon a múlt év végén 898,151 K. volt; a jövedelem pedig 22,067 K. A jövő évi előirányzat 150,693 K. bevétellel szemben 144,599 K. kiadást tüntet föl, azaz többlet 6094 K. Volt az egyesületnek 1899—1900-ban 374 alapító és 2920 évdíjas tagja, mi az előző évvel szemben 242 taggal való szaporodást jelent. Legerősebb a tagok száma Pest, Fehér, Somogy és Zala megyében, valamint a fővárosban. Aránylag csekély az erdélyi megyékben. Az évkönyvet a szegedi kiállításra vonatkozó részletes jelentés, valamint a Tótmegyeren rendezett fogatos kapáló verseny eredményeinek vázolója zárja be. Bizonyítékaul szolgál ugy ez, valamint az egyesület egész működése annak, hogy kellő tapintattal és szívóssággal kezelve a magyar társadalomnak legnehezebben mozgó részét, a gazdák is szervezhetőek és igen jelentékeny erőfelfejtésre képesek.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde

Budapest, nov. 26.

Oszták hitel	659.—
Magyar hitel	670.—
Allamvasut	660.50
Rimamurányi	485.50
Magyar jelzálog	435.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, nov. 26.

Buza októberre	7.48
Buza áprilisra	5.02
Tengeri	7.16
Rozs ápr.	5.56
Zab ápr.	—
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árak

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 26-án.

Magyar aranyjárdék 4%	96.05
Magyar koronajárdék	90.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,00%	99.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99.25
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	98.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	91.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	98.30
Horvát-szlavónföldtehermentési kötvény	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	166.—
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Oszták járdék papírban	98.—
Oszták járdék ezüstben	97.50
Oszták járdék aranyban	95.50
Oszták korona járdék	98.—
Oszták államsorsjegyek	134.—
Oszták magyar bankrészevény	16.90
Magyar hitelbankrészevény	659.—
Oszták hitelintézet részevény	661.50
Párisi vista	95.85
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.20
Németbirodalmi márka	116.65
London vista	240.65
20 márkás arany	23.54

szeszkontingensfelosztás:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Üveg- és porcellán-üzlet

áthelyezés.

Tisztelettel értesitem t. vevőimet és a n. é. közönséget, hogy

üveg- és porcellán-üzletemet

1900 november 15-től

Kossuth (Sas) utca, Mezey-féle szomszéd házbán

helyeztem át.

További b. látogatását kérve, maradok

kiváló tisztelettel

HANT FRIGYES.